

SECTION 4. MODERN PROBLEMS OF POPULATION RECOVERY AND WAYS TO SOLVE IT

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-337-8-15>

FACTORS INFLUENCING THE PROCESS OF INVOLVING THE POPULATION IN MASS SPORTS IN UKRAINE

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЦЕС ЗАЛУЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО МАСОВОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

Varenik O. M.

*PhD, Associate Professor,
Management and Economics
of Sport Department
National University of Ukraine on
Physical Education and Sport
Kyiv, Ukraine*

Вареник О. М.

*доктор філософії, доцент,
кафедра менеджменту і економіки
спорту
Національний університет
фізичного виховання і спорту
України
м. Київ, Україна*

Починаючи з 2003 р. в Україні започатковано і розвивається рух, який набув значної популярності та визнання як соціального явища на світовому рівні під назвою «Спорт для всіх» [3; 7]. Виникнення цієї ідеї детерміноване необхідністю пошуку дієвих шляхів забезпечення умов здійснення рухової активності для широких верств населення з метою збереження та зміцнення здоров'я (М.В. Дутчак, 2009).

Забезпечувати умови збереження та покращення здоров'я людини в Україні покликані, в першу чергу, такі соціальні структури суспільства як система охорони здоров'я (М.В. Литвиненко, 2019; С.В. Кудлаєнко, 2019; О.П. Рогачевський, 2021), освіти (О.Л. Благій, 2009; О.П. Пишка, 2019; С.С. Романенко, 2021), культури (Н.О. Діденко, 2021). Особлива роль в цьому процесі відводиться системі фізичного виховання і спорту, яка розробляє та впроваджує базисні засади організації рухової активності різних верств населення: програмного, ресурсного, організаційно-управлінського забезпечення (Л.В. Афанасьєва, 2021; А.С. Бондар, 2021; І.І. Приходько, 2010).

Масовий спорт (спорт для всіх) є відкритою системою, яка функціонує під впливом численних як позитивних, так і негативних впливів, що формуються у споріднених системах [3]. Актуальним постає питання визначення найбільш дієвих серед цих чинників, підсилення, або зменшення дії яких в сучасних умовах дозволить активізувати процес залучення населення до регулярної рухової активності. Пріоритетним напрямом покращення діяльності системи масового спорту повинно стати налагодження організаційної стратегічної взаємодії між усіма зацікавленими структурами муніципального рівня [2; 8].

В 2013 році нами було проведено дослідження факторів, які впливають на процес залучення різних верств населення до регулярної рухової активності. Для подальшої оптимізації діяльності системи постала необхідність визначити та оцінити динаміку змін організаційно-управлінського характеру, що відбулися за останні 10 років. Визначити та здійснити порівняльний аналіз домінантних факторів, класифікувати чинники, та комплексно оцінити ступінь та наслідки впливу кожного з них на процес функціонування масового спорту на теперішній час. Мета дослідження – класифікація та визначення пріоритетності сучасних чинників для подальшої оптимізації діяльності системи масового спорту.

Для з'ясування позитивних та негативних факторів, що відповідно сприяють, або стримують процес залучення населення до рухової активності, до участі в опитуванні в 2023 були запрошені: пересічні громадяни декількох територіальних громад Київської та Чернівецької областей працездатного віку – мешканці обраних територіальних громад (570 осіб); спеціалісти – практики, що представляють різні структури муніципального рівня, що прямо чи опосередковано впливають на процес залучення населення до рухової активності (36 осіб); група експертів (15 осіб), які на думку організаторів опитування є найбільш компетентними у питаннях діяльності системи масового спорту.

За результатами анкетного опитування населення муніципальних утворень та спеціалістів, за трьома блоками питань було виявлено фактори, що чинять з одного боку сприятливий, а з іншого – стримуючий вплив на процес залучення населення до рухової активності. Аналіз отриманих даних, а також групове експертне опитування шляхом застосування методики голосування, дозволили нам відібрати найбільш значущі серед цих факторів (табл. 1–3) для того, щоб в подальшому визначити пріоритетні напрямки розвитку системи масового спорту шляхом налагодження процесу

організаційної взаємодії між суб'єктами муніципального рівня, що найбільше зацікавлені в покращенні ефективності її діяльності.

Таблиця 1

Особисті чинники, що найбільше впливають на рухову активність населення

<i>Чинники</i>	
<i>сприятливі</i>	<i>стримуючі</i>
<ul style="list-style-type: none"> • бажання бути здоровим; • бажання мати привабливе тіло; • покращення емоційного настрою; • зменшення ваги тіла; • вид рухової активності не є вирішальним 	<ul style="list-style-type: none"> • відсутність належних умов для занять руховою активністю; • відсутність сторонньої допомоги • дефіцит вільного часу;

Таблиця 2

Соціально-економічні чинники, що впливають на процес залучення населення до рухової активності

<i>Чинники</i>	
<i>сприятливі</i>	<i>стримуючі</i>
<ul style="list-style-type: none"> • бажання мати здорове та привабливе тіло • розуміння необхідності розбудови системи масового спорту • готовність населення брати особисту участь у покращенні стану об'єктів 	<ul style="list-style-type: none"> • недостатнє матеріальне забезпечення життєвих потреб • низький рівень загальної фізичної культури населення • пріоритет лікуванню хвороб, а не превентивним заходам

Таблиця 3

Технологічні та природні чинники функціонування системи масового спорту

<i>Чинники</i>	
<i>сприятливі</i>	<i>стримуючі</i>
<ul style="list-style-type: none"> • можливість займатись руховою активністю в екологічно та естетично привабливих умовах • наявність поруч з помешканням альтернативних умов для занять руховою активністю • запровадження зон, вільних від паління, вживання спиртних напоїв, інших антисоціальних проявів 	<ul style="list-style-type: none"> • відсутність елементарних умов у місцях масового відпочинку в т.ч. технічних, санітарних) • відсутність консультативної допомоги щодо організації самостійних занять • відсутність велодоріжок, велостоянок, пунктів прокату інвентарю

Експертам було запропоновано провести ранжирування виявлених факторів шляхом голосування.

Отже, порівнюючи дані, що були отримані нами в 2013 році та в 2023 році, можна зробити наступні узагальнення. Населення основні сподівання щодо організації рухової активності, в основному, покладає на свої власні сили і позитивним є те, що населення готове долучатися до цього процесу. Серед особистісних чинників, дефіцит вільного часу в порівнянні з 2013 роком, поступився в пріоритетності іншим чинникам. Бажання бути здоровим і одночасно недостатній рівень забезпечення життєвих потреб вказують на небажання і фінансову неспроможність купувати медичні послуги. В свою чергу, представники структур, дотичних до системи організації масового спорту в особі опитаних нами спеціалістів сподіваються в більшій мірі не на власні сили щодо раціоналізації використання наявних ресурсів, а на вирішення наявних проблем за рахунок додаткових фінансових вливань ззовні, в тому числі, від іноземних спонсорів, в рамках відбудови інфраструктурних об'єктів, що постраждали в результаті військових дій. Досить високий відсоток опитаних спеціалістів вказують на необхідність вирішення наявних проблем шляхом налагодження та оптимізації взаємодії між усіма структурами, причетними до процесу залучення населення до рухової активності. Ця інформація стала корисною для нас під час розробки комплексу заходів, направлених на оптимізацію діяльності системи масового спорту на муніципальному рівні.

Література:

1. Соціокультурні чинники розвитку здорового способу життя в умовах сучасної територіальної громади / Л. В. Афанасьева, І. В. Букреева, Н. І. Глебова, Л. Ф. Глинська, А. В. Орлов. *Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації*. 2021. № 1. С. 113–120.
2. Сучасні тенденції управління фізичною культурою і спортом в Україні / А. С. Бондар, І. В. Петренко, О. А. Томенко. *Слобожан. наук.-спорт. вісн.* 2021. № 6. С. 57–63.
3. Вареник О. Умови підвищення ефективності організацій взаємодії у системі спорту для всіх на місцевому рівні. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. К. : Олімпійська література, 2013. № 1. С. 40–44.
4. Круцевич Тетяна Юріївна. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /

Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхня. К. : Олімпійська література, 2010. 248 с.

5. Романенко С. С. Управління спортивно-оздоровчою діяльністю: структура та державне регулювання. *Актуал. проблеми інновац. економіки*. 2021. № 2. С. 91–96.

6. Шляхи функціонування сфери фізичної культури в нових соціально-економічних умовах / М. Ячнюк, І. Ячнюк, Ю. Ячнюк. *Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві*. 2020. № 2. С. 33–37.

7. Varenyk O. Perspectives for Improving Organizational Interaction in the Process of Developing Field of Physical Culture and Sport. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*. 2019. Supplement (1): 20–31.

8. Ihnatenko M. Strategic guidelines for the development of management of sports organizations in Ukraine. Стратегічні орієнтири розвитку менеджменту фізкультурно-спортивних організацій в Україні / М. Ihnatenko, І. Irtysheva. *Екон. вісн. ун-ту / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди*. 2020. Вип. 46. С. 82–88.